

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบัน นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพคือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมืองให้ความเก่งเป็นปัจจัย และพลังสำหรับการสร้างสรรค์และให้ความเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่ง ให้เป็นไปในทางที่ถูกที่อันวยผลประโยชน์อันพึงประสงค์ (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2543) จุดมุ่งหมายและหลักของการจัดการศึกษา คือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหาให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ อีกทั้งยังให้มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อร่วมมือในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 5) การพัฒนาคุณภาพของคนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กันกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ (ฉฐฤดี โพธิ์ทิพย์, 2547, หน้า 1)

การศึกษาวิจัยและ การประเมินผล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ ฉบับที่ 9 รวมทั้งข่าวหนังสือพิมพ์รายวันได้วิเคราะห์ปัญหาด้านจิตใจ จริยธรรม ค่านิยม วินัย เยาวชน วัยรุ่น มีความเบี่ยงเบนเสื่อมถอยจากมาตรฐานจริยธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม มีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากขึ้นทุกที จนกลายเป็นปัญหาสังคม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตน ครอบครัว ชุมชนและเศรษฐกิจสังคมของประเทศ (นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข, 2548, หน้า 8) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในปัจจุบันยังขาดมิติทางด้านคุณธรรมอยู่มาก ซึ่งหากสังคมเราเน้นแต่คนเก่งเราก็จะได้คนเก่ง แต่ถ้าหากคนเก่งเหล่านั้นขาดคุณธรรม จริยธรรมเขาก็จะกลายเป็นคนที่เห็นแก่ตัวคิดถึงตัวเองมากกว่าส่วนรวม เพราะโดยปกติแล้วคนเก่งมักจะไม่อยากให้คนอื่นเก่งกว่า จึงถือว่าถ้าหากเราสอนโดยเน้นให้เด็กเป็นคนเก่ง โดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณธรรมก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมดังที่เราเห็นกันอยู่เช่นทุกวันนี้ ในทางตรงข้ามการศึกษาจะต้องช่วยให้

มนุษย์เป็นคนดีเหนือสิ่งใดให้ทุกคนสามารถมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความสุข อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การศึกษาไม่ใช่แค่สอนให้เรามีความสามารถในการทำมาหากินเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่ควรสอนให้เราสามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์ คนดีเท่านั้นที่จะคิดช่วยเหลือผู้อื่น สังคมประเทศชาติ และโลกของเรา คนดีจะเป็นคนเก่งได้โดยอัตโนมัติเพราะเขาจะขยันมีความตั้งใจเรียน ปราศจากอบายมุข คนดีจึงไม่เสียเวลาชีวิตไป โดยเปล่าประโยชน์ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2550, หน้า 3 - 4)

การศึกษาในระดับอาชีวศึกษาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาที่มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศเพราะเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะฝีมือที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ตลอดจนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (เจริญ แยมสรวลสกุล, 2550, หน้า 1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการโดยเน้นองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้สัมพันธ์กับวิชาชีพ ความรู้ด้านวิชาเทคนิคและความรู้ที่เป็นทักษะชีวิต (วราพรธมน้อยสุวรรณ, 2545, หน้า 49 - 51) หลักการข้อหนึ่งกล่าวว่า เพื่อพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีคุณธรรม บุคลิกภาพ และเจตคติที่เหมาะสม สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีทักษะประสบการณ์ ใฝ่เรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีพฤติกรรมที่ดีงามในการอยู่ร่วมกันรวมถึงมีคุณธรรมจริยธรรม และมีวินัยในตนเอง

โรงเรียนเมืองชลพัฒนวิทยา เป็นโรงเรียนระดับอาชีวศึกษา เปิดดำเนินการสอนหลักสูตรระดับประกาศนียบัตร - วิชาชีพ (ปวช.) สาขาการบัญชี สาขาการขายและสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาการบัญชี สาขาการตลาด และสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ เป้าหมายของโรงเรียน คือการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียนโดยให้โอกาสเท่าเทียมกันและพัฒนาการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้ นักเรียนที่สำเร็จ การศึกษาจากสถานศึกษามีทักษะความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุขดังคำกล่าวที่ว่า เก่ง ดี มีสุข นโยบายหลักสำคัญข้อหนึ่งของโรงเรียนคือ พัฒนาให้นักเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความชำนาญด้านทักษะวิชาชีพ มีความรู้เจนจัดทางภาษา มีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ทักษะ มีเหตุผล มีความเป็นระเบียบวินัยในตนเอง สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนเมืองชลพณิชยการ มีที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ใกล้ห้างสรรพสินค้า และความเจริญ ต่างๆ มาก ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านบวกและลบแก่นักเรียนอีกทั้ง ความก้าวหน้าทางด้านการสื่อเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต และสื่ออื่น ๆ เป็นสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนเกิดปัญหาในด้านสังคม และค่านิยมตามมามากขึ้นน่าเป็นห่วง ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลรวมถึง การประชุมระดมความคิดครูและผู้ปกครองพบสภาพปัญหาที่เป็นคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของ นักเรียน เช่น การแต่งกายผิดระเบียบวินัย การไม่มีสมาธิ การพูดจาหยาบคาย รวมถึง ไม่สนใจอ่านหนังสือ

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง มีมารยาทในสังคม และการรักการอ่าน ของนักเรียนโรงเรียนเมืองชลพณิชยการด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยความร่วมมือของครูและผู้ปกครองสร้างการมีส่วนร่วมและนำผลที่ได้ไปพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้มีคุณภาพอีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
2. ปฏิบัติการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
3. ประเมินผลการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้นวัตกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบวินัย การแต่งกาย ด้านสังคมเรื่องมารยาทในสังคมและด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่าน
2. นำนวัตกรรมไปปฏิบัติกับนักเรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
3. ผลของการใช้นวัตกรรมทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น เช่น เรื่อง การแต่งกาย เรื่องมารยาท รวมถึงเรื่องรักการอ่าน ส่งผลให้นักเรียนมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นที่ยอมรับ ของตลาดแรงงานและสังคม สามารถนำไปใช้จริงได้ในชีวิตประจำวัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ครูและผู้บริหารโรงเรียนเมืองชลพณิชการจำนวน 45 คน นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-2 จำนวน 1,200 คน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเมืองชลพณิชการจำนวน 1,200 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง การดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมเป็นการดำเนินการทั้งโรงเรียน แต่การเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินผลเป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607 - 610) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบการใช้การสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) ได้แก่ ครูและผู้บริหารโรงเรียนเมืองชลพณิชการ จำนวน 40 คน นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-2 อายุระหว่าง 15 - 18 ปี จำนวน 305 คน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเมืองชลพณิชการ จำนวน 305 คน
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ปีการศึกษา 2551
4. การวิจัยนี้เป็นแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพความดีงามที่มีอยู่ในตัวเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งครอบคลุมทั้งความตระหนักรู้ในคุณค่าของการประพฤติตนในทิศทางที่พึงประสงค์ และการปฏิบัติให้ถูกต้องตามเป้าหมายที่กำหนด ในการวิจัยจะใช้คำว่า “คุณลักษณะ” และคำว่า “คุณลักษณะ” ในความหมายเดียวกัน โดยคุณลักษณะที่ผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยนี้จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นสภาพความดีงามที่เป็นปัจจัยแรงผลักดันที่ใ้บรรลุดูตม่งหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย คือ การประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบข้อบังคับ กฎเกณฑ์ของสังคมหรือข้อบังคับของคนในกลุ่มในงานวิจัยนี้เน้นในเรื่องของการแต่งกายของนักเรียนจะต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน โดยมีตัวชี้บ่งชี้ได้แก่

- 1.1 เสื้อเป็นแบบฟอร์มของโรงเรียน เนคไทถูกต้อง ไม่มีการดัดแปลง
- 1.2 กระโปรงอยู่ระหว่างเข่า
- 1.3 ประดับเครื่องหมายโรงเรียนครบ
- 1.4 คล้องบัตรนักเรียนที่เข้าโรงเรียนทุกครั้ง
- 1.5 ไม่สวมเครื่องประดับที่มีสีสันดูฉูด เช่น ต่างหู สร้อยคอ

1.6 แต่งกายชุดพลະถูกต้องไม่ดัดแปลง

1.7 ใส่รองเท้าและถุงเท้าถูกต้อง

1.8 ไม่ทำสีผมและทาสีเล็บ

โดยสามารถที่จะประเมินได้จาก การเข้าร่วมกิจกรรมและ แบบสอบถามก่อนและหลัง การนำนวัตกรรมไปใช้

2. คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ ด้านความมีกิริยามารยาท คือ กิริยา วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคมโดยมีระเบียบแบบแผน อันเหมาะสมตามกาลเทศะมารยาทไทย ในงานวิจัยนี้เน้นในเรื่องการแสดงความเคารพ และการใช้วาจาให้สุภาพ โดยมีตัวบ่งชี้คือ

2.1 พูจจาไพเราะ

2.2 ไม่ตะโกนเสียงดัง

2.3 ทำความเคารพอาจารย์เมื่อเดินผ่าน

2.4 ขออนุญาตก่อนเข้าห้องทุกครั้ง

2.5 กล่าวขอบคุณเมื่อให้ของ

2.6 เข้าคิวทุกครั้งเมื่อซื้อของหรือส่งงาน

2.7 กล่าวขอโทษเมื่อทำผิด

2.8 ไม่ส่งเสียงดังขณะรับประทานอาหาร

โดยสามารถที่จะประเมินได้จากการจัดกิจกรรมและ แบบสอบถามก่อนและหลังการนำนวัตกรรมไปใช้

3. คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้ การทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ความรักในการอ่าน คือการสร้างนิสัยให้มีความรักในการอ่าน อยากที่จะเรียนรู้ ในงานวิจัยนี้เน้นให้นักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้ในอ่าน และรักที่จะอ่านหนังสือ มีตัวบ่งชี้คือ

3.1 อ่านหนังสือทุกประเภทที่น่าสนใจ

3.2 อ่านหนังสือด้วยความเพลิดเพลิน

3.3 เมื่อมีการจัดบอร์ดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ นักเรียนมักสนใจอ่าน

3.4 เข้าร่วมกิจกรรมรักการอ่าน

3.5 อ่านหนังสือเมื่อมีเวลาว่าง

3.6 ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือ

3.7 เก็บรักษาหนังสือเป็นอย่างดี

3.8 เข้าร่วมงานสัปดาห์ห้องสมุด

โดยสามารถที่จะประเมินได้จาก การจัดกิจกรรมและแบบสอบถามก่อนและหลังการนำนวัตกรรมไปใช้

นวัตกรรม หมายถึง ความคิดหรือกิจกรรมที่ครู ผู้ปกครองในโรงเรียนเมืองชลพิทยการ คิดค้นขึ้นมาใหม่ และโรงเรียนยังไม่เคยมีการปฏิบัติมาก่อน ดังนั้นบางความคิดที่อาจเคยปฏิบัติ ในโรงเรียนอื่นแต่ไม่เคยปฏิบัติในโรงเรียนเมืองชลพิทยการถือว่าเป็นนวัตกรรมทั้งสิ้น

นวัตกรรมคุณลักษณะศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่ครู ผู้ปกครองในโรงเรียนเมืองชลพิทยการ คิดค้นพัฒนาโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนชัดเจน กิจกรรมที่ พัฒนาขึ้นอาจเกิดขึ้นในการเรียนการสอนปกติ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร และเป็นกิจกรรม ที่อาจเกิดขึ้นในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเมืองชลพิทยการ จ.ชลบุรี